

Ludwig Bechstein
(fordította Rab Zsuzsa)

Az öregember, akinek nem volt szíve

Volt egyszer hét testvér, hét daliás legény. Árván cseperedtek, nem volt húguk, nővérük se, s maguknak kellett bajlódni mindennel a ház körül. Megsokallták már igen, összetanakodtak, s elhatározták, hogy megházasodnak.

Hanem azon a vidéken nem voltak szép hajadon lányok. Előállt a legöregebb testvér:

- Kerekedjünk föl, testvérek, menjünk messzi vidékre, onnan hozzunk feleséget. Maradjon itt őrizni a házat a legkisebbik öcsénk, ő se rövidül meg, hozunk neki is menyasszonyt.

Hallgattak a testvérek az okos szóra, hatan útnak is indultak, a legkisebbik meg otthon maradt.

Mentek a legények, mendegéltek, útjukban sűrű, sötét erdőbe értek, az erdőben egy magányos házikóhoz. Öreg-öreg ember üldögélt a ház előtt, rákiáltott a testvérekre:

- Merre-meddig, vándorok? Hová olyan sietve?

- Eladó lányt keresünk, házasodni akarunk. Hét mátkát kell hazavinnünk, hatot magunknak, a hetediket meg a legkisebbik öcsénknek – felelték a legények.

- Kedves fiaim – kérte őket az öregember -, egy szál egyedül élek, nekem is kellene asszony a házhoz. Hozzatok egy szép hajadont nekem is!

Továbbmentek a legények, és törték a fejüket: ugyan minek szép hajadon ennek a vénséges vén embernek?

Nemsokára nagy városba értek, s találtak ott hét hajadon nővért. Szépek voltak a lányok, fiatalok, kellemes orcájúak, különbeket nem is kívánhattak volna. Feleségül kérték őket, megkérték a hetediket is, otthon való öccsüknek. Megtetszettek a lányoknak a daliás legények, igent mondtak nekik.

Felszedelőzködtek, el is indultak hamarosan hazafelé. Megint a sűrű erdőn vitt keresztül az útjuk, az öreg-öreg ember megint kinn üldögélt a házikója előtt. Már várta őket, messziről kiáltotta:

- Ez aztán a derék dolog! Látom, szép hajadont hoztatok nekem!

- Nem neked szántuk – felelték a testvérek. – Legkisebbik öcsénknek visszük, amint megígértük!

- Lám csak! Nem nekem szántátok! No hát szánhatjátok-bánhatjátok! – kiáltott az öregember, azzal fölemelte fehér pálcáját, bűvös igéket mormolt, és sorra megérintette a legényeket meg a lányokat – csak a legifjabb hajadonhoz nem nyúlt. Alighogy érintette őket, kővé vált valamennyi. A legifjabb lányt pedig házikójába vezette.

- Itt élsz eztán, gondot viselsz rám, rendben tartod a házam táját!

Mit tehetett a lány, nekilátott a munkának. Szívesen tette, mert szorgalmas teremtés volt. Csak a szíve sajgott: nővéreit sajnálta, meg a daliás legényeket. Sokat sírdogált magában, s kérlelte az öregembert:

- Keltsd életre őket, szegényeket, s bocsáss haza mindnyájunkat! Essék meg a szíved rajtunk!

Azt mondta az öregember:

- Hogyan esnék meg a szívem rajtatok? Hiszen nincs is szívem!
- Hát hol van? – kérdezte az ifjú hajadon.
- Nem kell mindent tudnod – mordult rá az öregember. – De ha olyan nagyon kíváncsi vagy rá, hát megmondom: ott van az ágytakaróban.

Megsajnálta akkor a jószívű hajadon az öregembert. Valahányszor távol járt az öreg, szépséges virágokat hímzett az ágytakaróra: hadd örüljön neki az öregember szíve. Az öreg pedig csak mosolygott rajta, és azt mondta:

- Látom, jószívű teremtés vagy, pedig én csak tréfáltam. Nem ott van a szívem, hanem, hanem...

- Hanem hol, apóka?

- Ott van az ajtófélfában! – felelte az öregember.

Másnap a jószívű lány, amint az öregember elment hazulról, szedett egy csokor tarka erdei virágot, füzért font belőle, s feldíszítette vele az ajtót. Amikor az öregember hazatért, megkérdezte, minek a virág az ajtón. Azt felelte a lány:

- Hadd örüljön neki szegény szíved!

Elmosolyodott az öregember, és így szólt:

- Derék teremtés vagy, leánykám, de megint csak tréfáltam. Messze van az én szívem nagyon!

Elszomorodott a lány, és kérlelte az öregembert:

- Mondd meg hát, apóka, merre van! Hátha megkeríthetem!

Addig kérde-faggatta az öregembert, míg az fel nem tárta előtte a titkot:

- Messze innen, hét határon is túl, van egy elhagyott, régi templom. Erős vaskapu zárja, mély sáncárok futja körül, de híd nem vezet át az árkon. Abban a templomban fel s alá röpdös egy madár, se nem eszik, se nem iszik, csak szálldos szüntelen, és nem foghatja meg senki. Az a madár az én szívem.

Elszomorodott a hajadon, hogy nem tehet kedvére az öregember szívének. Hosszúak voltak a napok, mert folyton egyedül üldögélt: az öregember naphosszat odajárt.

Egy napon fiatal vándorlegény haladt el a házikó előtt. Ráköszönt a lányra, és közelebb lépett, mert megtetszett neki a szép hajadon első pillantásra.

- Kicsoda vagy, hová-merre tartasz? – kérdezte tőle a szép hajadon.

- Nagy az én bajom ! – sóhajtott a legény. – Hat bátyám volt, egy napon felkerekedtek, elmentek menyasszonyt keresni, azt ígérték, nekem is választanak egy szép lányt. De csak hiába várom őket, elindultam hát keresésükre.

- Kedves legény – mondta akkor a lány - , egy lépést se menj tovább! Kerülj beljebb, egyél-igyál, aztán majd elmondok rendre mindent.

Azzal ételt-italt adott a legénynek, s elmondta neki, hogyan indult a nagy városból hazafelé a hat legény az ő hat nővérével. Őt, a hetediket, neki szánták, legkisebbik öccsüknek. Elmondta, hogy állította meg, hogyan varázsolta kővé mind a többi az öregember, hogyan tartotta őt meg magának. Elbeszélte rendre, és hullt sűrűn a könnye. Elmondta azt is, hogy az öregembernek nincs szíve, madár képében repdes egy régi templomban, ahová nem vezet út, pedig ő csak akkor szabadulhat innen, ha az öregember visszakapja a szívét.

Azt mondta akkor a legény, a legkisebbik:

- Elmegyek, s megkeresem azt a madarat, elhozom akármi áron is!

- Próbáld szerencséd, kedves legény! Bátyáidat, nővéreimet váltod meg velem, s engem is megszabadítasz.

Azzal elbűjtotta a legényt, mert már esteledett. Másnap reggel aztán, amint az öregember elment hazulról, földtarisznyálta jó szívvel, és sok szerencséd kívánt neki az útra.

Elindult a legény, ment egy jó darabot, hanem akkor megéhezett. Azt gondolta, itt a reggeli ideje, kioldotta hát a tarisznyáját, s elkiáltotta magát:

- Kezdődik a lakoma! Aki velem tart, szívesen látom!

Megszólalt egy hang a legény háta mögött:

- Mu-ú!

Hátranézett a legény – hát egy nagy, veres szőrű ökör állt mögötte, és így szólt emberi hangon:

- Vendégül hívtál, szívesen veled tartok!

- Kerülj közelebb, egyél-igyál kedvedre!

Leheveredett melléje az ökör, evett-ivott jóízűen, aztán így szólt:

- Köszönöm, legény, hogy megvendégeltél. Ha egyszer bajba jutsz, gondold csak rám, s én megsegítlek! – mondta, s azzal eltűnt a sűrűben. A legény meg visszarakosgatta a tarisznyájába a maradékot, és folytatta útját.

Jó darab utat megtett, már delelőn állt a nap. Eszébe jutott a legénynek, hogy itt az ebéd ideje. Letelepedett a fűbe, s elővette megint a tarisznyáját. Kioldotta, és elkiáltotta magát jó hangosan:

- Itt az ebéd! Szóljon, aki vendégem akar lenni!

Megzörrentek a bokrok, s egy vadkan csörtetett ki belőlük. Megállt a legény előtt.

- Ebédre hívtak valakit. Nem tudom, te hívtál-e, s engem gondoltál-e.

- Tarts velem, szívesen látlak! Egyél-igyál, amennyi jólesik! – hívta a legény nyájas szóval.

Ettek-ittak, jól megvoltak, ízlett az ebéd mindkettőjüknek. Felállt akkor a vadkan, és azt mondta:

- Köszönöm, legény, a jószágodat! Ha egyszer szükséged lesz rám, csak hívjál, ott termek! – mondta, azzal visszacsörtetett a sűrűbe.

Felszedelőzködött a legény, megint ment egy jó darabot, napszálltakor megint megéhezett, s azt gondolta: jó lenne vacsorázni. Kioldotta hát a tarisznyáját, előszedegette a maradék ételt-italt, és elkiáltotta:

- Vacsorázzék velem, aki éhes! Akad itt még harapnivaló!

Abban a szempillantásban szárnyzuhogást hallott, s elsötétedett a föld, mintha felhő árnyéka terült volna rá. Egy nagy griffmadár ereszkedett le a legény mellé, s megszólalt emberi hangon:

- Azt hallottam a magasból, vacsorára hív vendéget valaki. Jó leszek-e én is?

- Szívesen látlak! Ennyim van csak, de azt megosztom veled! – hívta a legény szíves szóval, s jóltartotta a griffmadarat. Megköszönte a griffmadár a vacsorát, és azt mondta:

- Ha szükséged lesz rám, csak szólíts! – s azzal felemelkedett és elröpült.

„Ej – gondolta a legény -, de nagyon sietett! Legalább az utat megmutathatta volna. Így sose talállok oda a templomhoz!”

Gondolta, megy még egy darabkát, mielőtt nyugovóra térne. Alig egyet-kettőt lépett, meglátta a templomot. Ott volt előtte, csak a mély vizesárok választotta el tőle, de hidat nem látott rajta sehol.

Lefeküdt a legény egy fa tövébe nyugovóra, mert öreg este volt már. Úgy gondolta, jó reggel vág neki az útnak. Másnap reggel, amint a szemét kinyitotta, felsóhajtott:

- Hej, ha a veres szőrű ökör szomjas volna, kiinná egyszerre a vizet az árokból, s én száraz lábbal átjuthatnék rajta!

Még ki se mondta, ott termett a veres szőrű ökör, nekihuzakodott, s inni kezdte a sáncárok vizét. Itta, itta, mind kiitta, s a legény átmehetett rajta. Megállt a templom vaskapuja előtt – nem tudta kinyitni; öles vastag volt a fal – nem tudta betörni.

- Ha faltörő kosom volna! Talán csak a vadkan agyara törhethné be ezt a falat! – mondta magában a legény.

Alighogy kimondta, ott termett a vadkan, s döfködni kezdte erős agyarával a templom falát. Addig-addig, míg egy követ kifordított belőle, akkor aztán már könnyen rést tágitott rajta. Bejutott hát a legény a templomba, s meglátta a madarat: föl-alá repdesett, meg nem ült egy pillanatra se, nem tudta megfogni semmiképpen. Felsóhajtott akkor:

- Volna csak itt a griffmadár, majd az segítene!

Nem felejtette a szavát a griffmadár se. Ott termett nyomban, s megfogta a madarat – az öregember szívét. A legény a keblébe rejtette, s elindult sietve az erdei házikó felé.

Estére meg is érkezett, s elmondta az ifjú hajadonnak, mit végzett.

A lány enni-inni adott neki, aztán elbújtatta.

Nemsokára hazaért az öregember, s alighogy belépett, azt mondta a lánynak:

- Olyan furcsán érzem magam! Mintha itt dobogna a szívem valahol a közelben.

Nem várt tovább a legény, előlépett, s kivette ingéből az öreg templom madarát.

Odaállt vele az öregember elé.

- Itt a szíved, öregapó. Bocsáss most szabadon szépséges mátkámmal, keltsd életre bátyáimat s a hat ifjú hajadont!

Fogta az öregember a szívét, kebelébe illesztette, s mintha megújult volna. Megölelte a lányt meg a legényt, s így szólt:

- Menjetez haza, éljetez boldogan! De előbb gyertek velem.

Azzal kilépett a házból, fogta a varázspálcáját, megérintette sorra a szürke köveket, s életre keltette valamennyit.

Volt nagy öröm, nem győzték ölelni, csókolni egymást.

Aztán elbúcsúztak az öregembertől, aki visszakapta a szívét. Hazatértek a házukba, lakodalmat ültek, s boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Forrás: Ludwig Bechstein, *Az elvarázsolt királykisasszony* c. kötet, General Press Kiadó. A kötetben található meséket Lengyel Balázs és Rab Zsuzsa fordította. A borítótervet és az illusztrációkat Szegedi Katalin készítette. A kötet 2001-ben elnyerte a Szép Magyar Könyv-díjat.